1999-09-03

Avsättningsregler för konstnärlig utsmyckning.

1 BAKGRUND

Landstinget införde 1970 regeln att avsätta motsvarande 1% av nybyggnadskostnaden till konstnärlig utsmyckning. Målen för 1%-regeln är kulturpolitiska:

- att bidra till stimulerande miljö för personal, patienter och besökare
- att stödja konstnärerna genom inköp
- att sprida kunskap om den samtida konsten

När landstingets lokalbestånd efterhand blev mer varierat fastställde LF 1989 nya avsättningsregler som jämställde anslagen vid förhyrningar och ombyggnation av outsmyckade lokaler med nybyggnation. Som beräkningsgrund fastställdes faktiskt eller beräknat nybyggnadspris. I sammanhanget uttryckte LF också att en utgångspunkt när det gäller utsmyckningar bör vara " ...att i alla landstingets lokaler .... eftersträva en utsmyckningsnivå som motsvarar 1 % ..." vilket konkretiserades i ett beslut om att medel skall anslås även till komplettering och yttre gestaltning (skulptur).

Med anledning av ändrade förutsättningar för landstingets lokalförsörjning och därav följande ändrade förutsättningar också för konstnärlig utsmyckning gav LF hösten 1998 LS i uppdrag att göra en översyn av gällande regler för konstnärlig utsmyckning. Landstingsdirektören fick av LS uppdraget att verkställa översynen.

2 ÄNDRADE FÖRUTSÄTTNINGAR

Ändrat lokalbestånd

Under senare delen av 90-talet har landstinget i allt högre grad byggt om befintliga lokaler för ny verksamhet eller upprustat lokaler till modern standard. Verksamheter har också flyttats in från förhyrda lokaler till landstingets egna. Några av de lokaler som rustats för återanvändning utsmyckades aldrig vid ursprungliga byggnationen, t ex lungkliniken A9 på UAS. De flesta nyrustade lokaler finns dock i hus som byggdes på 60- och 70-talet på UAS. De utsmyckades fram till 1979 för mindre än 0,3% och konsten placerades i allmänhet i entréer, korridorer och någon mottagning. Mycket få verk placerades i vårdmiljöer. När vårdlokalerna renoverats har KUN hittills utsmyckat dem till 1%-nivå.

De vårdlokaler i hus B11 och B14 som renoverats efter legionella och vattenskador tillhör hus som ursprungligen utsmyckats med lägre än

0,3%. KUN planerar utsmyckning till 1%-nivå under perioden 1998-2000 där tredje årets anslag beror på tilldelad ram.

Budgetering
Förändringarna i landstingets lokalförsörjning har bl.a. lett till att den gamla relationen mellan kostnader för bygginvesteringar och konstnärlig utsmyckning har förskjutits – utsmyckningsdelen har fått större tyngd.

Förnyelse – nytt behov
Vid lokaländringar och renoveringar kan miljöer förändras så att förutsättningar och sammanhang för befintlig utsmyckning förloras. Konsten bör då kunna bytas eller förnyas.

När landstingets äldre, utsmyckade lokaler renoveras kommer numera ofta önskemål om en förnyelse även av den konstnärliga utsmyckningen.

Övrigt
I den översyn som föranletts av LS uppdrag har utsmyckning av tekniska lokaler ifrågasatts. Dessutom har användningen av konst som frigjorts från gamla lokaler och konstförråd efterfrågats.

3 DISKUSSION

Den konstnärliga utsmyckningen är en viktig funktion i landstingets lokaler, för såväl personal, patienter som besökare. Landstingets kulturstrategier (antagna av LF november 1998) anger konstnärlig utsmyckning som en källa till länsinnevånarnas välbefinnande och konstbildning betonas som ett prioriterat verksamhetsområde under 1999.

Landstinget i Uppsala län är en viktig aktör inom konstområdet. Genom köp och uppdrag ges konstnärer möjlighet till försörjning och utveckling på ett sätt som också ger kreativ och stimulerande miljö i landstingets lokaler. Genom att konsten placeras i länets alla kommuner ges också länets innevånare möjlighet att ta del av god konst i sin vardagsmiljö.

Budgetering
Den påtalade skillnaden mellan byggnadsinvesteringar och utsmyckningsbudgeten har tre orsaker:

- Kostnaden för ombyggnad av lokaler är lägre än nybyggnad. Enligt gällande reglerna beräknas utsmyckningsanslaget enligt nybyggnadspris.
- Vissa ombyggnadsprojekt (ex hus 62 på Ulleråker) visas inte som investering i investeringsplan men skall enligt reglerna utsmyckas.
- Förhyrningar visas inte i investeringsplan men skall enligt reglerna utsmyckas.

De senaste fem åren (1995-99) har andelen utsmyckningar i nyanskaffade lokaler (nybyggnationer och förhyrningar) omfattat ca 20% av konstbudgeten, ombyggda lokaler med ofullständig utsmyckningar (mindre än 0,3%) omfattat ca 36% och ombyggda outsmyckade lokaler ca

44%. Regler för anslag till ombyggnadsprojekt har alltså större betydelse för utsmyckningsbudgeten än regler för nybyggnation/förhyrning.

Fördelning inom projekt och tekniska ytor
Intressanta ytor som t ex entréer kräver större ekonomiska insatser - pga material, samordning med arkitektur, storlek etc - än de genererar per m2. Att fördela kostnaden inom projekt enligt faktorer som "välfrekventerade", "personaltäta", "representativa" har därför alltid varit självklart i utsmyckningar.

Inom projekt kan finnas tekniska ytor (ex kök och lab) där installationer försvårar utsmyckning. Personaltätheten i sådana lokaler kan ändå motivera betydande utsmyckning i angränsande lokaler (personalrum, korridorer osv.).

Enligt gällande regler utsmyckas inte rent tekniska projekt som panncentraler och lokaler som byggs för uthyrning (ex hus C11). Vid KUNs beräkning av konstanslag för ombyggnationer räknas fläktvindar enligt praxis inte med.

Komplettering
Komplettering användes tidigare som stöd i outsmyckade lokaler. Efter 90-talets konstsatsning har detta behov minskat men det finns fortfarande behov av vissa insatser. Av konst som friställs från äldre utsmyckningar kan viss del användas vid komplettering medan annat pga format, ålder o dyl inte kan användas. KUN utreder om de senare verken kan deponeras på museum.

Inköp inom kompletteringsanslaget och friställd konst i förråd används till komplettering, byten och som resurs vid mindre 1%-utsmyckningar. I ett landsting med så många olika lokaler, verksamhetsområden och omflyttningar måste en bred kollektion konstverk hållas i beredskap.

Förnyelse
Flera gamla 1%-utsmyckningar (t ex barnsjukhuset på UAS 1979) finns i lokaler där renoveringar och smärre lokaländringar blir aktuella. Samtidigt får KUN alltfler önskemål att förnya äldre utsmyckningar.

En diskussion kan föras om hur 20-25 år gamla verk motsvarar den nutida konstens uttryck och hur landstingets fortsatta ansvar för konstnärlig utveckling skall utformas. Eftersom förnyelse av utsmyckningar alltid aktualiseras av byggnadsåtgärder och såväl dessa som konstverkens teknik, ålder och beskaffenhet varierar är det dock inte praktiskt att fastställa avsättningsregler för dessa projekt. Förnyelsebehovet bör i stället vid varje aktuellt projekt värderas av KUN och biläggas äskande.

4 BERÄKNINGSGRUND

Avsättningen för konstnärlig utsmyckning vid nybyggnation bör även fortsatt beräknas som 1% av hela nybyggnadskostnaden. Det bedöms ge en rimlig nivå av utsmyckning under förutsättning att anslaget fördelas till intressanta ytor. Motsvarande beräkningsgrund – i detta fall beräknad nybyggnadskostnad - bör användas för förhyrningar.

Ombyggnadsprojekt som till omfattning eller kostnad närmast motsvarar nybyggnation (ex. kommande akutmottagning på UAS) bör i utsmyckningshänseende kunna jämställas med nybyggnation.

Medel för all annan konstnärlig utsmyckning - vid annan ombyggnation än ovannämnda, för förnyelse samt för komplettering och yttre gestaltning – bör beviljas utifrån särskilda äskanden från KUN. Underlaget för sådana äskanden bör vara en långsiktig planering för konstnärlig utsmyckning utgående från grundsynen att en utsmyckningsnivå motsvarande 1% av nybyggnadskostnaden bör eftersträvas för alla landstingets lokaler.

Den totala budgeten för konstnärlig utsmyckning bör kunna ges en viss stabilitet/nivå över åren trots att landstingets insatser även inom detta område ständigt måste prövas mot bakgrund av de allmänna budgetförutsättningarna.

5 FÖRSLAG TILL AVSÄTTNINGSREGLER

Mot bakgrund av ovanstående redovisning föreslår landstingsdirektören LS besluta

- att en konstnärlig utsmyckningsnivå motsvarande 1% av nybyggnadskostnaden skall eftersträvas i alla landstingets lokaler
- att medel för konstnärlig utsmyckning vid nybyggnation, förhyrning och ombyggnad av lokaler som till omfattning eller kostnad motsvarar nybyggnation skall beräknas som 1% av nybyggnadskostnaden
- att medel för konstnärlig utsmyckning av övrig ombyggnation, förnyelse, komplettering och yttre gestaltning äskas i särskild ordning
- att uteslutande tekniska byggnader och lokaler som uppförs för uthyrning undantas från utsmyckning
- att avsättning till konstnärlig utsmyckning samordnas med investeringsplanens lokalförsörjning

§ 158

Regler för konstnärlig utsmyckning

Dnr CK 1999-0520

Beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta:

Landstingsfullmäktige godkänner föreslagna nya regler för konstnärlig utsmyckning av landstingets lokaler/miljöer.

Delgivet:

Landstingsfullmäktiges ordförande
Landstingsfullmäktiges sekreterare

Ärendet

Landstingsfullmäktige har den 17 november 1998 - i samband med fastställande av budgetkontrakt med kultur- och utbildningsnämnden - givit landstingsstyrelsen i uppdrag att utarbeta tillämpningsföreskrifter för 1%-regeln avseende konstnärlig utsmyckning.

Landstingsdirektör Kurt Rönnblom har verkställt översynen i nära samråd med företrädare för Kultur och utbildning. Översynen har utmynnat i ett förslag till nya avsättningsregler för den konstnärliga utsmyckningen. Förslaget har tillstyrkts av kultur- och utbildningsnämnden den 10 september 1999.

De föreslagna nya reglerna innebär följande:

1. Konstnärlig utsmyckningsnivå motsvarande 1 % av nybyggnadskostnaden ska eftersträvas i alla landstingets lokaler. Uteslutande tekniska byggnader och lokaler som uppförts för uthyrning ska dock undantas från utsmyckning.

2. Medel för konstnärlig utsmyckning vid nybyggnation, förhyrning och ombyggnad av lokaler som till omfattning eller kostnad motsvarar nybyggnation ska beräknas som 1% av nybyggnadskostnaden.

3. Medel för konstnärlig utsmyckning av övrig ombyggnation, förnyelse, komplettering och yttre gestaltning ska äskas i särskild ordning.

4. Avsättning till konstnärlig utsmyckning ska samordnas med investeringsplanen för lokalförsörjning.

Vid protokollet
Lennart Moberg

Justerat den 29 september 1999
Mats O Karlsson

Ingvar Karlén

Justeringen har tillkännagivits på landstingets anslagstavla den 29 september 1999
Lennart Moberg

Rätt utdraget intygar

Lennart Moberg

1999-09-16

158

Landstingsstyrelsen

Regler för konstnärlig utsmyckning

Nu gällande regler för konstnärlig utsmyckning av landstingets lokaler/miljöer fastställdes 1989 av landstingsfullmäktige. Sedan dess har förutsättningarna för landstingets lokalförsörjning och därmed förutsättningarna för utsmyckning avsevärt förändrats. Mot den bakgrunden beslöt landstingsfullmäktige i november 1998 att en översyn av gällande regelverk borde göras och landstingsstyrelsen uppdrog då till landstingsdirektören att verkställa en sådan översyn.

Min översyn av reglerna för konstnärlig utsmyckning har skett i nära samråd med företrädare för den förvaltning - Kultur och utbildning – som handlägger aktuella frågor. Kultur- och utbildningsnämnden har vid sitt sammanträde den 10 september 1999 tillstyrkt förslaget.

Det nya förslaget till regler för konstnärlig utsmyckning har – liksom de gamla reglerna – sin utgångspunkt i den s.k. "1%-regeln". Den innebär att vid nybyggnation ska medel motsvarande 1% av byggkostnaden avsättas för konstnärlig utsmyckning. Denna "grundregel" har sedan kompletterats med andra regler för hantering av utsmyckningsbehoven i andra lokalförsörjningssituationer. Som långsiktigt mål anges en utsmyckningsnivå i alla landstingets lokaler motsvarande 1% av beräknad nybyggnadskostnad.

Jag vill då föreslå att landstingsstyrelsen lämnar följande förslag till nya regler för konstnärlig utsmyckning till landstingsfullmäktige för fastställelse:

1. Konstnärlig utsmyckningsnivå motsvarande 1% av nybyggnadskostnaden ska eftersträvas i alla landstingets lokaler. Uteslutande tekniska byggnader och lokaler som uppförts för uthyrning ska dock undantas från utsmyckning.
2. Medel för konstnärlig utsmyckning vid nybyggnation, förhyrning och ombyggnad av lokaler som till omfattning eller kostnad motsvarar nybyggnation ska beräknas som 1% av nybyggnadskostnaden.
3. Medel för konstnärlig utsmyckning av övrig byggnation, förnyelse, komplettering och yttre gestaltning ska äskas i särskild ordning.
4. Avsättning till konstnärlig utsmyckning ska samordnas med investeringsplanen för lokalförsörjning.

Kurt Rönnblom